

УДК 355.233.1:355.457(477)

ОБГРУНТУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Білявець С.Я.

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

У статті представлено обґрунтування компонентів методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін. Для формування цієї компетентності автор пропонує вивести з рівноваги замкнуту систему освітнього процесу ВВНЗ прикордонного відомства шляхом впливу на всі її підсистеми. Автор звертає увагу на три важливих компоненти методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін, зокрема підсистему мети і завдань, підсистему результатів, а також підсистему діяльності науково-педагогічного складу ВВНЗ. Зазначається, що важливе значення має проектування мети і завдань підготовки офіцерів ДПСУ з урахуванням таксономії цілей, ієрархії посадових обов'язків і функцій, завдань професійної діяльності, а також поетапного їх вирішення на кожному курсі навчання. У підсистемі результатів формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників автор пропонує забезпечити взаємну відповідальність суб'єктів освітнього процесу за кінцеві результати навчання курсантів. У підсистемі діяльності науково-педагогічного складу ВВНЗ зміни відбудуться, якщо враховувати індивідуальну своєрідність розвитку особистості курсантів у поєднанні з вимогами державного стандарту вищої освіти.

Ключові слова: офіцер-прикордонник, професійна компетентність, методична система, підсистема мети і завдань, підсистема результатів формування професійної компетентності, курсанти, підсистема діяльності науково-педагогічного складу.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нормативно-правові документи, що регламентують професійну підготовку в Державній прикордонній службі України (ДПСУ), вимагають від офіцерів бути здатними до інноваційної діяльності, самостійності та нестандартності при прийнятті рішень, володіти широкою професійною компетентністю. Вони повинні бути готовими: здійснювати організацію охорони державного кордону на ділянці відповідальності та управління діями прикордонних підрозділів при проведенні спеціальних заходів щодо затримання правопорушників; аналізувати кримінологічну характеристику злочинності та виявляти причини й умови, які спричинили скоєння злочинів, розробляти та реалізовувати різноманітні заходи їх попередження; вміти працювати з людьми, виховувати підлеглих і виконувати інші завдання, які потребують творчого підходу. Крім того, практична діяльність офіцерського складу ДПСУ характеризується постійним безпосереднім контактом із потенційними порушниками державного кордону, високою самостійністю й автономністю підрозділів, необхідністю тісної співпраці та взаємодії з місцевим населенням. Доволі часто виникають нестандартні ситуації, що вимагають від офіцера – єдиного представника держави на кордоні – прийняття оперативних рішень і дій у непередбачених ситуаціях, умовах просторової та часової обмеженості. Отже, офіцер-прикордонник повинен бути професіоналом у різних видах діяльності, володіти динамічною комбінацією знань, умінь і практичних навичок, способами мислення, професійними, світоглядними і громадянськими якостями, морально-етичними цінностями, а також бути здатним успішно здійснювати професійну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення зазначеної

проблеми та на які опирається автор. Проблема формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників є предметом досліджень багатьох науковців, у яких розкрито різноманітні аспекти розвитку професійно важливих якостей особистості офіцера, теорію і методику організації освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі та особливості професійної підготовки курсантів. У працях В. Веретільника [1], О. Діденка [2; 3], О. Торічного [4], О. Пшеничної [5] та ін. розкрито окремі підходи щодо підвищення ефективності професійної підготовки офіцерів. Однак комплексного дослідження з питань розроблення, обґрунтування та удосконалення методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін на основі системного та компетентісного підходів на сьогодні немає:

Метою статті є обґрунтування і характеристика компонентів методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу статті. За результатами експертного опитування, а також з урахуванням даних аналізу науково-теоретичних основ навчання майбутніх офіцерів-прикордонників військово-спеціальних дисциплін, особливостей професійної діяльності та професійно-особистісних вимог, що викладені у нормативно-правових документах ДПС України, а також результатів аналізу традиційної системи навчання майбутніх офіцерів-прикордонників військово-спеціальних дисциплін з позиції системного підходу з'ясовано, що ефективність методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордон-

ників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін обумовлена дієвістю кожного її елемента. Суттєво покращити якість формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників і вивести з рівноваги замкнуту та інертну систему освітнього процесу ВНЗ ДПСУ можна лише шляхом покращення кількісних і якісних параметрів усіх підсистем методичної системи [6]. Для цього необхідно впровадити педагогічні умови, які б активізували функціонування усіх підсистем методичної системи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін.

Насамперед слід зазначити, що важливе значення має цільовий компонент. Він є основоположним вектором формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін. Точність цілей необхідна для розробки змісту, методів, засобів і форм навчання, а також для контролю результатів, які повинні відповідати вимогам нормативних документів. На основі цілей навчання далі розробляється зміст навчальної дисципліни і технології їх освоєння.

Для формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін важливе значення має урахування основних вимог до постановки цілей у навчанні. Серед найважливіших О. Коваленко називає такі:

- відповідність фахівця основним вимогам, викладеним в освітніх документах;
- чітке відображення предмета навчальної діяльності або змісту навчального матеріалу;
- відображення елементів навчальної діяльності курсантів, необхідних для досягнення мети;
- відображення елементів процесу досягнення мети при формуванні досвіду особистості та її професійно значущих якостей;
- визначення способу «інструменту» для однозначного діагностичного виявлення якостей особистості в процесі об'єктивного контролю;
- наявність шкали оцінки якості [7, с. 136-137].

Окрім цього, для належного формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін необхідне проектування мети і завдань підготовки офіцерів ДПСУ з урахуванням таксономії цілей Б. Блума. Таксономія означає таку класифікацію і систематизацію об'єктів, яка побудована на основі їхнього природного взаємозв'язку і використовується для опису категорій, розташованих у певній послідовності, за зростаючою складністю (ієрархією). Мету Б. Блум трактує як точне формулювання шляхів і способів, під впливом яких у процесі навчання можна змінити мислення (когнітивну сферу), почуття (ефектну сферу) і дії (психомоторну сферу) [8, с. 26]. Зокрема, когнітивну сферу дослідник пропонує описувати з використанням дієслівних категорій на кшталт «впізнавати, розуміти, застосовувати, аналізувати, синтезувати» та ін. По суті, це система виділення навчальних цілей відповідно до процесу засвоєння навчального матеріалу. Афективна сфера (емоційно-ціннісна) включає такі цілі, як формування інтересів і схильностей, переживання тих чи інших почуттів, формування

ставлення, його усвідомлення і прояв у діяльності. Йдеться про свідоме ставлення курсанта до навчання, прояв стійкого бажання навчатися, побудова сласних планів, відстоювання своєї точки зору, самостійність та ініціативність. У свою чергу психомоторна сфера виявляється у таких поняттях, як імітація, маніпуляція, точність, поділ на рухи та природність.

Загалом застосування таксономії Б. Блума визначає необхідність урахування при визначенні цілей навчання специфіки професійної діяльності офіцера-прикордонника, ієрархії посадових обов'язків і функцій, професійних завдань (задач), що їх виконуватимуть офіцери-прикордонники у майбутній професійній діяльності, а також особливостей поетапного їх вирішення на кожному курсі навчання.

У всіх цих випадках якнайкращим чином відповідає вимогам щодо визначення цілей навчання діяльнісний підхід. О. Коваленко щодо цього зазначає, що найбільш поширеним уявленням про цілі в навчанні є їх визначення через категорії «знати» і «вміти» [9, с. 133]. За діяльнісного підходу спосіб постановки цілей у навчанні полягає в тому, що цілі навчання формуються через результати навчання, виражені в діях курсантів. За такої постановки мети знання визначає зміст навчального матеріалу, а вміння в загальному вигляді характеризує дії, які повинен виконувати курсант у результаті освоєння цього матеріалу. Фактично мета навчання дисципліни або тактична мета навчання являє собою опис видів діяльності, які формуються в процесі вивчення, перелік професійних умінь, необхідних офіцерові-прикордоннику для вирішення його професійних завдань, а також усіх тих особистісних характеристик, які слід сформувати в процесі засвоєння відповідної військово-спеціальної дисципліни.

За діяльнісного підходу до цілей навчання слід відносити насамперед практичні та дослідницькі вміння, так як уміння є насамперед здатністю здійснювати діяльність щодо вирішення завдань. При цьому знання становлять науковий зміст навчання. Спочатку слід визначити цілі – вміння, потім відбирати знання, необхідні для умінь. Це знання про ті об'єкти і процеси, що пов'язані з охороною державного кордону, з якими матиме справу офіцер-прикордонник. До цих знань додаються знання про саму діяльність – про методи і прийоми вирішення оперативно-службових завдань з охорони кордону. Знання підпорядковуються умінням (як засіб служать цілям) і є основою умінь. У процесі навчання спочатку даються знання, а потім на їх основі формуються вміння. Знання необхідні, але недостатні. Вміння охоплюють знання плюс певний ступінь тренування в оперуванні знаннями. Основний критерій досягнення цілей навчання – вирішення курсантами завдань, додатковий – актуалізація знань, перш за все загальної структури змісту навчальної дисципліни, а також усвідомлення і обґрунтування шляхів вирішення завдань.

Таким чином, саме вміння та інші особистісні характеристики визначають стратегічну мету навчання. Замість традиційної схеми «передати знання і сформувати вміння і навички» важливо поставити нове завдання: сформувати такі види діяльності, які вже визначально містять задану

систему знань і забезпечують їх застосування в заздалегідь заданих процесах. Іншими словами, цілі слід подавати через дії, які необхідно сформулювати в процесі навчання. Можна стверджувати, що цілі навчання охоплюють формування особистісного досвіду, представленого у формі переліку професійних завдань, які повинен вміти виконувати офіцер-прикордонник у сфері охорони та захисту державного кордону.

У підсистемі результатів формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників важливо враховувати, що авторитарна модель освіти другої половини ХХ ст. обмежувалася вихованням зовнішньої дисциплінарної відповідальності: індивід повинен був виконати обов'язок перед суспільством. Як зазначає З. Барабанова, в авторитарній парадигмі взаємодію трактували як педагогічний вплив педагога на учня, як обумовленість і породження поведінки учня активними діями дорослого [10, с. 40]. Якщо традиційна педагогіка була побудована на принципі активного (найчастіше командного) і одностороннього педагогічного впливу, то сьогодні час вимагає орієнтуватися на принцип спільної ціннісної діяльності, що передбачає створення більш коректних педагогічних ситуацій розвитку. Предметом педагогічної діяльності є інша людина, що володіє власною активністю. Курсант сьогодні є суб'єктом освітніх змін, співучасником педагогічного процесу, творчою особистістю, а не тільки об'єктом зовнішніх впливів.

У цьому контексті для формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників важливе значення має розвиток індивідуальної відповідальності не зі страху наслідків, а через бажання і готовність не допустити негативних наслідків. Усвідомлюючи відповідальність за прийняті на себе зобов'язання, курсант прагнути знайти оптимальний шлях засвоєння військово-спеціальних дисциплін. Така внутрішня форма відповідальності за результати навчальної діяльності пов'язана з почуттям обов'язку, саморегуляцією власних дій, професійною спрямованістю курсанта, його активною життєвою позицією, здоровим способом життя, здатністю та готовністю до самореалізації та самовдосконалення.

Відповідальність перетворює зовнішній обов'язок у внутрішню потребу, що супроводжується переходом зовнішнього контролю до самоконтролю особистості. Йдеться про те, що системотвірною умовою формування відповідальності, як зазначає Є. Богатська, є орієнтація професійного навчання на внутрішній локус контролю особистості [11, с. 57]. На перше місце виступає не контроль, а самоконтроль. Результат навчання контролює не так викладач, як сам курсант, що контролює ступінь досягнення поставлених цілей з вивчення військово-спеціальних дисциплін.

Курсант стає особистістю, офіцером у результаті засвоєння соціального та військового досвіду. Як особистість він у своєму розвитку повинен пройти шлях від простого виконавця до активного суб'єкта. Його відповідальність передбачає, окрім усього, опору на себе, впевненість у своїх силах, розуміння їх відповідності поставленим навчальним завданням. Таким чином сформована стійка відповідальність за результати своєї діяльності протягом усього життя буде спонука-

ти офіцера-прикордонника до аналізу власного професіоналізму, буде потужним стимулятором для досягнення професійної майстерності.

Для забезпечення взаємної відповідальності суб'єктів освітнього процесу за кінцеві результати навчання офіцерів-прикордонників необхідно навчити прийомів і навичок самоконтролю, залучати їх до різноманітних форм взаємоперевірки, розвивати оціночні здібності [11, с. 57-58]. Вихованню відповідальності та розвитку навичок самоконтролю сприяє саморегульована модульно-рейтингова система навчання, що забезпечує поєднання зовнішнього, взаємодії і самоконтролю залежно від рівня сформованості відповідальності у курсантів.

Дослідниця З. Барабанова для становлення суб'єктної позиції курсантів пропонує розвивати: самостійність – здатність до незалежних дій, рішень, прояву власної ініціативи і у виборі цілей, і у виборі способів їх досягнення; готовність і здатність здійснювати необхідні дії власними силами; активність – прагнення курсанта вийти за власні межі, розширити сферу своєї діяльності та спілкування, діяти за межами вимог, ситуації і рольових приписів;

готовність до вибору як усвідомлення відповідальності за результати і наслідки своєї діяльності та поведінки [10, с. 40].

У цьому випадку процес вибору стимулюватиме самопізнання, відповідальність за досягнутий результат, особисту причетність курсанта до життєвих обставин через визначення своїх цілей і способів їх досягнення.

Для забезпечення у курсантів стійкої відповідальності за результати навчальної діяльності важливо організувати освітній процес так, щоб вони стали співавторами процесу власного навчання, розуміли необхідність постійної активізації та стимулювання діяльності з вивчення військово-спеціальних дисциплін. Слід звертати увагу на актуалізацію і збагачення суб'єктного досвіду курсантів, звертатися до раніше накопичених ними знань і умінь; стимулювати їх до самостійного вибору і використання різних способів виконання навчальних завдань; відпрацьовувати різні версії при пошуку варіантів вирішення пізнавальних завдань (проблем). У свою чергу для розвитку активності курсантів у навчальній діяльності має значення організація спільної діяльності, створення ситуацій вибору та заохочення ініціативи.

Інше значення у такому випадку має роль викладача. Він має бути не просто лектором – носієм інформації, а в першу чергу організатором, фасилітатором, консультантом. Викладач повинен не тільки передати майбутнім офіцерам-прикордонниками військовий досвід [12]. Найважливіше, що він повинен бути партнером, завдання якого – організувати навчальний процес так, щоб курсанти ставали співавторами процесу власного навчання. За таких умов партнерство замінюватиме домінування викладача в аудиторії.

Таким чином, для формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників важливим є розвиток у курсантів суб'єктної позиції в пізнанні і розумінні себе, формування у них умінь позитивно оцінювати свої здібності, можливості, свідомо обирати перспективи

для подальшого вивчення військово-спеціальних дисциплін, творчо застосовувати знання, розвинути здатність до самоосвіти.

Далі у підсистемі діяльності науково-педагогічного складу ВВНЗ важливе значення має урахування індивідуальної своєрідності розвитку особистості курсантів з вимогами державного стандарту вищої освіти щодо сформованості їх професійної компетентності. Індивідуалізація дозволяє створювати сприятливі умови для обліку і розвитку індивідуальних якостей курсанта, його внутрішнього потенціалу. Індивідуалізація – це організація процесу повідомлення курсантам відповідних спеціальних знань і формування умінь з урахуванням їх індивідуальних особливостей, що створює оптимальні умови для реалізації потенційних можливостей кожного курсанта. За словами В. Галузяка та М. Сметанського, індивідуалізація – це врахування в процесі навчання індивідуальних особливостей суб'єктів навчання у всіх його формах і методах [13, с. 206]. Йдеться про таку організацію навчального процесу, за якої вибір способів, прийомів, темпу навчання враховує індивідуальні відмінності курсантів, рівень розвитку їхніх здібностей до навчання.

На думку дослідників (В. Галузяк, М. Сметанський, М. Фіцула, Д. Чернилевський, В. Якунін та ін.) з урахуванням особливостей розвитку пізнавальної, мотиваційної і предметно-практичної сфер індивідуальності людини, основою індивідуалізації професійної підготовки курсантів має бути принцип варіативності вибору змісту і форм діяльності з вивчення військово-спеціальних дисциплін. Варіативний підхід у навчанні передбачає, як правило, різноманіття, рівневість, диференційованість вправ і завдань, можливість випереджального навчання, наступність форм навчання, а також варіативний вибір індивідуальної освітньої траєкторії.

Відповідно до варіативного підходу важливе значення має, по-перше, визначення в навчальній програмі обов'язкових для всіх курсантів видів і форм роботи, а також варіативних, що передбачають добровільний вибір курсантами навчальних засобів з урахуванням конкретних умов, своїх можливостей і перспектив; по-друге, розроблення практичних завдань і звітних документів з урахуванням різного рівня індивідуальних здібностей, професійних інтересів і перспектив майбутніх офіцерів-прикордонників; по-третє, стимулювання творчої активності та дослідницької діяльності курсантів.

Різний рівень вирішуваних завдань передбачає варіативність обсягу і змісту навчального матеріалу, темпу його освоєння, характеру завдань та ступеня самостійності їх виконання. Для забезпечення варіативності навчання необхідно у рамках навчального процесу розробити індивідуальні додаткові завдання, диференційовану за характером самостійну роботу, завдання різного ступеня складності, індивідуальні графіки виконання навчального плану, навчально-дослідницькі завдання для курсантів. Важливе значення має також належна побудова навчального заняття, підбір дидактичного матеріалу.

Індивідуалізація навчання передбачає колективні, фронтальні, групові форми діяльності. Зокрема, у фронтальній діяльності це досягається

за допомогою варіювання рівнів складності усного викладу викладача (він спочатку спрощує матеріал, а потім ускладнює його); застосування навчальної бесіди, під час якої курсанти спонукають висувати проблеми і демонструвати додаткові, позапрограмні знання; врахування індивідуальних відмінностей у рольовій грі, у дискусії тощо [13, с. 209]. Можливості для індивідуалізації навчання відкриває також групова робота, особливо у малій групі. У такій групі курсант може вільніше висловлювати свої думки, активніше брати участь у розв'язанні навчальних завдань відповідно до своїх інтересів і здібностей.

Індивідуальна самостійна робота здійснюється головним чином за допомогою диференційованих завдань, які враховують особливості курсантів. Як зазначає І. Зайченко, індивідуалізація освітньої траєкторії передбачає різке зростання самостійності курсанта. Дослідник підкреслює, що раніше про освіту взагалі й вищу зокрема, турбувались держава, педагоги, а у сучасних умовах більшу частину запитів на освіту людина формує сама. Сьогодні все більше зростає відповідальність молодого покоління за свій саморозвиток, досягнення певного соціального статусу й матеріального забезпечення [14, с. 141].

Загалом урахування індивідуальної своєрідності розвитку особистості курсантів з вимогами державного стандарту вищої освіти щодо сформованості професійної компетентності дозволить підвищити ефективність формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, створити умови для навчання, адекватні індивідуальним особливостям і оптимальні для різнобічного загального розвитку курсантів, формувати і розвивати їх індивідуальність, самостійність і творчий потенціал.

Висновки і пропозиції. Отже, формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін методична система передбачає виведення з рівноваги замкнутої системи освітнього процесу ВВНЗ ДПСУ, шляхом впливу на всі її підсистеми. Важливе значення має проектування мети і завдань підготовки офіцерів ДПСУ з урахуванням таксономії цілей, ієрархії посадових обов'язків і функцій, професійних завдань професійної діяльності, а також поетапного їх вирішення на кожному курсі навчання. У підсистемі результатів формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників необхідно забезпечити взаємну відповідальність суб'єктів освітнього процесу за кінцеві результати навчання офіцерів-прикордонників. У підсистемі діяльності науково-педагогічного складу ВВНЗ необхідно враховувати індивідуальну своєрідність розвитку особистості курсантів з вимогами державного стандарту вищої освіти щодо сформованості професійної компетентності.

Перспективами подальших наукових розвідок є визначення заходів педагогічного впливу в підсистемі змісту навчання військово-спеціальних дисциплін, підсистемі корекції змісту навчання військово-спеціальних дисциплін, підсистемі діяльності курсанта, а також підсистемі контролю результатів формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін.

Список літератури:

1. Веретільник В. В. Розвиток військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників під час навчання у магістратурі: сутність і особливості змісту / В. В. Веретільник, О. В. Діденко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – 2016. – № 2(4). – С. 72-85.
2. Діденко О. В. Обґрунтування педагогічних умов розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі магістерської підготовки / О. В. Діденко, В. В. Веретільник // Науковий журнал «ScienceRise: Pedagogical Education» – 2017. – № 2(10). – С. 46-50.
3. Діденко О. В. Особливості підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі до професійної комунікації / О. В. Діденко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. – 2017. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2017_4_6.
4. Торічний О. В. Методика організації та результати експериментального дослідження з формування військово-спеціальної компетентності у майбутніх офіцерів-бакалаврів / О. В. Торічний // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2012. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_2_9.
5. Пшенична О. О. Особливості моделювання підготовки офіцерів-прикордонників до застосування методів аналізу ризиків на основі розвитку здатності до професійної творчості / О. Пшенична, О. Діденко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2017. – № 1. – С. 251-261. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znrnadpsrn_2017_1_23.
6. Білявець С. Я. Характеристика критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників [Текст] / С. Я. Білявець // Innovative solutions in modern science» (Інноваційні рішення в сучасній науці). – Dubai: publisher TK Meganom, LLC, 2017. – № 6(15). – С. 25-39.
7. Коваленко Е. Э. Методика профессионального обучения / Э. Е. Коваленко: учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования. – Х.: ЧП «Штрих», 2003. – 480 с.
8. Bloom B. S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain. – New York: David McKey Co. 1956. – 207 p.
9. Коваленко Е. Э. Методика профессионального обучения / Э. Е. Коваленко: учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования. – Х.: ЧП «Штрих», 2003. – 480 с.
10. Барабанова З. П. Организация образовательного взаимодействия между педагогом и учащимися / З. П. Барабанова // Современные наукоемкие технологии. – 2008. – № 1. – С. 40-42.
11. Богатская Е. Ю. Воспитание ответственности субъектов вузовского образования как условие повышения его качества / Е. Ю. Богатская // Фундаментальные исследования. – 2005. – № 7. – С. 57-58.
12. Технології професійного розвитку педагогів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kafedra_fod/elektr_zbirn/R1/R1.htm.
13. Галуз'як В. М. Педагогіка: навч. посіб. / В. М. Галуз'як, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – 5-те вид., випр. і доповн. – Вінниця: Держ. картогр. ф-ка, 2012. – 400 с.
14. Зайченко І. В. Педагогіка і методика викладання у вищій школі: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 8.05180101 «Технологія деревообробки»] / І. В. Зайченко. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 444 с.

Биливец С.Я.

Национальная академия Государственной пограничной службы Украины
имени Богдана Хмельницкого

ОБОСНОВАНИЕ КОМПОНЕНТОВ МЕТОДИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ-ПОГРАНИЧНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ВОЕННО-СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

Аннотация

В статье представлено обоснование компонентов методической системы формирования профессиональной компетентности будущих офицеров-пограничников в процессе обучения военно-специальных дисциплин. Для формирования этой компетентности в процессе обучения будущих офицеров-пограничников военно-специальных дисциплин автор предлагает вывести из равновесия замкнутую систему образовательного процесса вуза Государственной пограничной службы путем воздействия на все ее подсистемы. Автор обращает внимание на три важных компонента методической системы формирования профессиональной компетентности будущих офицеров-пограничников в процессе обучения военно-специальных дисциплин, в частности подсистему целей и задач, подсистему результатов, а также подсистему деятельности научно-педагогического состава вуза. Отмечается, что важное значение имеет проектирование целей и задач подготовки офицеров ГНСУ с учетом таксономии целей, иерархии должностных обязанностей и функций, профессиональных задач и задач профессиональной деятельности, а также поэтапного их решения на каждом курсе обучения. В подсистеме результатов формирования профессиональной компетентности будущих офицеров-пограничников автор предлагает обеспечить взаимную ответственность субъектов образовательного процесса за конечные результаты обучения офицеров-пограничников. В подсистеме деятельности научно-педагогического состава вуза изменения произойдут, если учитывать индивидуальное своеобразие развития личности курсантов в сочетании с требованиями государственного стандарта высшего образования.

Ключевые слова: офицер-пограничник, профессиональная компетентность, методическая система, подсистема целей и задач, подсистема результатов формирования профессиональной компетентности, курсанты, подсистема деятельности научно-педагогического состава.

Bilyavets S.Y.

National Academy of the State Border Service of Ukraine
named after Bohdan Khmelnytsky

THE SUBSTANTIATION OF THE COMPONENTS OF THE METHODOLOGICAL SYSTEM FOR FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS BORDERERS IN THE PROCESS OF STUDYING MILITARY SPECIAL DISCIPLINES

Summary

The article presents the justification of the components of the methodical system of forming the professional competence of future officers-border guards in the process of training military-special disciplines. The author notes that in order to effectively form the professional competence of future border guards officers in the process of studying military-special disciplines it is necessary to bring out a balance between a closed system of educational process in a higher educational institution. To do this, you need to affect all of its subsystems. The author draws attention to three important components of the methodological system, in particular the subsystem of goals and tasks, the subsystem of the results, as well as the subsystem of the activity of the scientific and pedagogical staff of the higher military educational institution. It is noted that the designing of the purpose and tasks of training officers of the border department is very important. It should take into account the taxonomy of goals, the hierarchy of official duties and functions, tasks of professional activities, as well as their gradual solution at each training course. In the subsystem of the results of forming the professional competence of future officers-border guards, the author proposes to ensure mutual responsibility of subjects of the educational process for achieving the ultimate goal of training students. In the subsystem of the activities of the scientific and pedagogical staff it is necessary to take into account the individual peculiarity of the development of the personality of the students and the requirements of the state standards of higher education.

Keywords: border guard officer, professional competence, methodical system, subsystem of goals and tasks, subsystem of results of formation of professional competence, cadets, subsystem of activity of scientific and pedagogical staff.